

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2022

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2022

KUVAT JA GRAAFINEN SUUNNITTELU **JAN LUSTIG**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISKUVA ALUEEN TILANTEESTA JA NÄKYMISTÄ	4
ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT SEKÄ UKRAINAN KRIISIN MAHDOLLISET VAIKUTUKSET	6
TYÖMARKKINOIDEN NÄKYMÄT SEKÄ UKRAINAN KRIISIN MAHDOLLISET VAIKUTUKSET	9
KOOSTE UKRAINAN KRIISIN VAIKUTUKSISTA	10

YLEISKUVA ALUEEN TILANTEESTA JA NÄKYMISTÄ

Päivi Hamarus

Johtava asiantuntija

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Keski-Suomen taloutta lähiaikoina koskettaneita tekijöitä ovat olleet koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä toisaalta merkittävät investoinnit puu- ja biotalouteen ja vihreä siirtymä.

Viime vuonna keskisuomalaisten yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 7,5 % edellisvuodesta, mutta jäi jälkeen koko maan kasvusta. Koronan jälkeinen talouden nopea elpyminen näkyi viime vuonna myös yritysten henkilöstömäärän kasvussa. Yritysten vahva kehitys näkyy investointihalukkuudessa, uusien yritysten perustamisessa, tilojen rakentamisessa ja tonttien kaavoittamisessa. Viime vuonna yrityksiä sijoittui maakuntaan Keski-Suomen ulkopuolelta aiempaa enemmän. Maan sisäinen muutto näkyy erityisesti ICT-alalla. Ukrainan kriisistä johtuva epävarmuus ja hintojen nousu voivat hidastaa investointeja. Myös työvoiman ja rahoituksen saatavuus ja sopivuus voivat vaikuttaa investointeihin.

Keski-Suomen strategiset painopisteet ovat bio-kiertotalous, uudistuva teollisuus ja hyvinvointi. Ukrainan kriisi on nostanut bio- ja kierto-talouden sekä kyberturvallisuuden merkitystä. Maakunta on erikoistunut vahvasti metsä- ja metalliteollisuuteen. Metsätalouden suhteellinen työpaikkaosuus on kaksinkertainen koko maahan verrattuna. Puuteollisuuden, koneiden ja laitteiden valmistuksen, paperiteollisuuden sekä koneiden ja laitteiden huollon ja asennuksen työpaikkoja on suhteellisesti selvästi koko maata enemmän. Metsäteollisuudessa nähtiin myönteistä kehitystä viime vuonna. Äänekosken seudun biotalouden ekosysteemi vahvistuu, mutta UPM:n tehtaiden menetyksen aiheuttama lovi maakunnan vientiliikevaihtoon on iso. Kahden vuoden takaiseen verrattuna metsäteollisuuden vientiliikevaihdosta puuttui neljännes; vaikutukset sijaintikuntien verotuloissa näkyvät viiveellä.

Maakunnan viennin kasvun veturina on viime ajat ollut teknologiateollisuus. Keski-Suomen elinkeinorakenne on monipuolistunut ja palveluvaltaistunut, mutta teollisuus on edelleen vahva arvonluoja maakunnassa. Myös matkailussa nähdään paljon potentiaalia.

IT- ja erityisesti kyberturvallisuusosaaminen ovat vahvoja aloja, joiden kehittyminen liittyy erityisesti alueen vahvaan koulutukseen. Keski-Suomi on osaamisen maakunta. Yritysten osuus tutkimus- ja

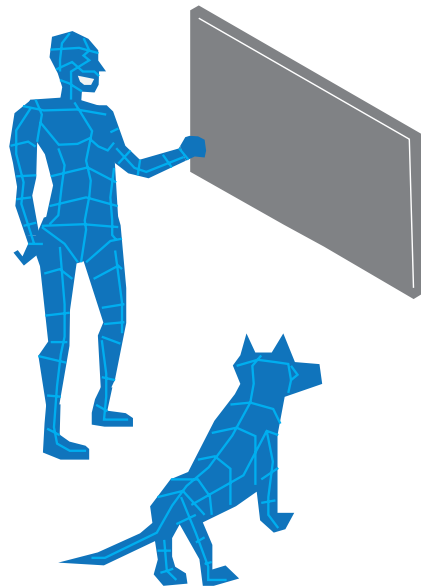
kehittämistoiminnan (T&K) menoista on ollut kasvussa ja tavoitteena on kasvattaa sitä edelleen. Ukrainan kriisi on vaikuttanut laajasti eri toimialoihin. Maakunnassa kannetaan erityistä huolta maatalouden näkymistä. Uhkakuvat toimialan häviämisen osalta ovat suuret, kun tuottajien määrä vähenee. Huoltovarmuuskysymysten myötä ovat nousseet erityisesti esille jo pidempään tiedossa ollut maatalouden ahdinko sekä energiaan liittyvät kysymykset. Turpeen noston alasajon menetykset ovat olleet 3. suurimmat maakunnista.

Keski-Suomen sijainti on keskeinen ja kuljetusyhteydet ovat hyvät joka suuntaan. Valmistunut moottoritie Vt 4 Kirristä Vehniälle on tärkeä erityisesti raskaan liikenteen kuljetusten sujuvuuden varmistamisessa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vaikuttaa merkittävästi tienpidon materiaalien hintaan ja saatavuuteen, millä voi olla vaikutusta vähäliikenteisten teiden kuntoon ja kuljetusten sujuvuuteen. Linja-autoliikenteen palvelujen käyttäjämäärät ovat vähentyneet koronapandemian johdosta ja ala on syvässä taantumassa, mikä vaikuttaa mm. työmatkapendelöintiin.

Suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä lisääntynyt yritys-omistajanvaihdoksille. Palveluiden säilymisen näkökulmasta olisi välttämätöntä löytää yrityksille jatkajia. Väestön määrä on pysynyt viimeiset kymmenen vuotta samana. Viime

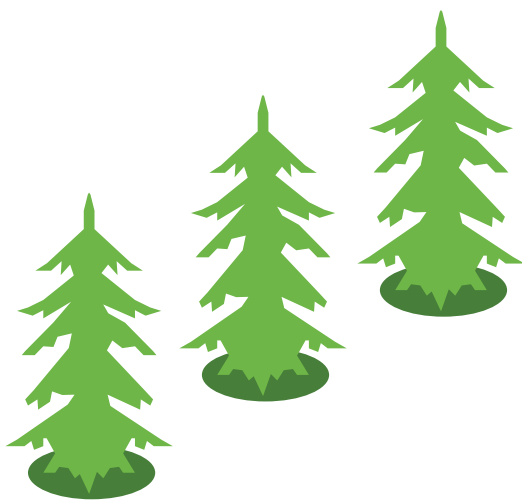
vuosina luonnollisen väestön kasvun osuus on vähentynyt ja muuttovoiton osuus suurentunut. Maan sisäisen muuttoliikkeen hyödyntäminen nähdään mahdollisuutena, samoin oppilaitoksista valmistuvien työllistyminen alueelle. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä näkyvät myös yritysten aktiivinen rekrytointi mm. Keuruun seudulla. Korona-pandemian myötä vahvistunutta kiinnostusta maaseutu-asumiseen tuetaan määrätietoisesti mm. vahvistamalla etätyötilaverkostoa ja siihen liittyvää infraa. Kriiseihin ja häiriötilanteisiin varautuminen voi vaikuttaa myös asumistoi-veisiin ja väestökehitykseen. Ukrainalaisten pakolaisten tulon varaudutaan kunnissa monin tavoin. Avoimena on, kuinka Ukrainan pakolaiset vaikuttavat väestökehitykseen ja millä aikavälillä.

Viimeaikainen kehityskulku on tuonut muutoksen aaltoja peräkkäin ja päällekkäin. Ilmastonmuutoksen, väestökehityksen ja digitalisaation vaikutusten päälle yllättäen tulleet kriisit, korona ja Ukrainan kriisi, sekä samaan aikaan kuntatasolla menossa olevat rakenteelliset muutokset (Hyvinvointialueuudistus ja Työllisyyspalvelu-uudistus 2024) ovat koetelleet resilienssitaitoja. Huoltovarmuuden merkitys on kasvanut, mikä saattaa lyhyellä aikavälillä vaatia ilmastonmuutoksen pysäyttämisen näkökulmasta ristiriitaisia toimia. Tulevaisuutta on vaikea nähdä kauas useiden yhtäaikaisten epävarmuustekijöiden vuoksi.

ELINKEINOELÄMÄN TILANNE JA NÄKYMÄT SEKÄ UKRAINAN KRIISIN MAHDOLLISET VAIKUTUKSET

Pk-barometrin mukaan Keski-Suomen pk-yrittäjien yleiset suhdannenäkymät olivat syksyllä positiiviset. Liikevaihdon positiiviseen kehitykseen löytyy uskoa, mutta kannattavuuden kehitystä arvioidaan useimpia lähialueita varovaisemmin. Kaupapakamareiden jäsenilleen toteuttamasta kyselystä käy ilmi, että sota ja Venäjään kohdistetut pakotteet vaikuttavat liiketoimintaan kielteisesti 58 %:lle keskisuomalaisista yrityksistä. Raaka-aineiden ja komponenttien kallistuminen ja toimitusvaikeudet, kohonnut raaka-aineiden hinnat ja kuljetuskustannukset sekä osaavan työvoiman puute rajoittavat liiketoimintaa; toisaalta lähes puolet ennakoivat liikevaihdon kasvavan haastavasta tilanteesta huolimatta tänä vuonna ja 40 % yrityksistä ennakoivat henkilöstömäärän kasvavan. Konkurssien määrä tammi-helmikuussa 2022 pysyi edellisvuoden tasolla.

Yrityksillä on vahvaa kasvuintoa ja investointihalukkuutta, erityisesti puu-, metalli- ja matkailualalla. Ukrainan kriisistä johtuva epävarmuus, talouspakotteet ja tuotantokustannusten nousu voivat johtaa varovaisuuteen investoinneissa. Ukrainan kriisin vaikutukset ovat vasta alkamassa ja riski heikosta kehityksestä on suuri erityisesti, jos tilanne pitkittyy ja hinnat jatkavat nousua. Energian ja polttoaineen hinnannousulla on monialaisia vaikutuksia. Kuljetuskustannusten nousu näkyy paitsi kuljetusalan yritysten kannattavuudessa myös välillisesti eri toimialojen kannattavuudessa. Korotus luo paineita tavaroiden ja palveluiden hintojen nousulle ja vaikuttaa kysyntään. Pitkään jatkunut polttoaineiden kustannusnousu vaikeuttaa mm. julkisen henkilöliikenteen palvelujen järjestämistä ja riskinä on laajat palvelujen seisahdukset alalla tapahtuvien konkurssien vuoksi. Pakotteilla on vaikutusta myös elintarvike-, tavara- ja rahamarkkinoihin sekä vientiin.

Keski-Suomelle vahvat alat, teollisuus, metalli- ja konepajateollisuus ja puunjalostus sekä tekniset alat, kuten informaatioteknologia ovat pärjänneet suhteellisen hyvin. Yritysten hyvät tilaukset ja investoinnit ovat tukeneet hyvää kehitystä. Ukrainan kriisin johdosta energian, raaka-aineiden, erityisesti teräksen, ja komponenttien saatavuus ja hinnan nousu voivat johtaa investointien ja tilausten viivästymiseen.

Keski-Suomi on tunnettu biotalouden innovaatioista. Kasvua löytyy mm. Äänekosken ja pohjoisen Keski-Suomen vahvasta biotalouden innovaatioekosysteemistä sekä Jyväskylän seudun yritysten panostuksista. Äänekosken Metsän Groupin koetehtaalla kehitetään uuden tekstiilikuidun valmistusmenetelmää ja kuidun potentiaalia markkinoilla testataan. Metsä Fibren ja Veolian 40 miljoonan euron investointipäätöksen myötä Äänekosken biotuotetehtaalla aletaan valmistaa biometanolia liikennekäyttöön. Laitoksen pystytys alkaa ensi vuonna. Spinnovalle valmistuu vuoden loppuun mennessä uusi tekstiilikuitutehdas Jyväskylään. Rakenteilla oleva kehräämö edistää puupohjaisen kuidun kehitystyötä, sillä Suomessa ei ole toista teollisen mittakaavan hienojen lankojen kehräämöä.

Metsäteollisuuden vahvistunut kehitys mm. Äänekoskella peittyi osin Kaipolan tehtaan lakkauttamisen aiheuttamiin vaikutuksiin. Maakunnan metsäteollisuuden liikevaihto oli lähes viidenneksen

alhaisemmalla tasolla kahden vuoden takaiseen verrattuna. Lainsäädännön epävarmuus mm. metsän suhteen voi vaikuttaa yritysten investointeihin. Tuotannon päätyminen Jämsän Kaipolan paperitehtaalla heijastuu voimakkaasti koko maakunnan vientiliikvaihtoon. Jämsän teollinen infrastruktuuri mahdollistaa uuden tuotannollisen toiminnan sijoittumisen alueelle.

Teollisuudessa on investoitu automatisaatioon ja ajurina on teknologinen harppaus, jossa kestävyys yhdistyy uudenaikaiseen teknologiaan ja datan käyttöön liiketoimintana. Teknologiateollisuuteen koronan vaikutukset jäivät melko pieniksi; alan liikevaihto Keski-Suomessa ylittää selvästi kahden vuoden takaisen tason.

Ilmailuteollisuus kasvaa ja tuo uusia työpaikkoja ja alihankintaa Jämsän seudulle. Mahdollinen lisäresursointi maanpuolustuksen alalle vahvistanee myös Tikkakosken merkitystä.

Rakentamisen alan liikevaihto kasvoi vuonna 2021 edellisvuodesta. Teollisuusrakentamisen investointeja on eri puolilla maakuntaa. Maanrakennuskustannusindeksi on noussut viime vuodesta 9,3 % (vertailuna aikaisemmin keskimäärin 2,4 %). Tämä johtuu paitsi Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan myös muista aikaisemmista häiriöistä kansainvälisessä tilanteessa (esim. korona, materiaalien saatavuusongelmat, polttoaineen hinnan nousu). Rakentamiseen ja korjausrakentamiseen on tullut viivästymisiä raaka-aineiden hintojen nousun seurauksena. Kustannusten ja energian hinnan nousu, materiaalien ja henkilöstön saatavuuden vaikeudet voivat tuoda haasteensa kasvulle. Epäselvää on myös, kuinka kauan puualan hyvä kysyntä jatkuu ja tapahtuuko markkinatilanteen heikkenemistä. Venäjän myynnin pois jäänti aiheuttaa epävarmuutta liikevaihtoon erityisesti puutuotealalla.

Tukku- ja vähittäiskaupan kokonaisliikevaihdon kasvu on jatkunut erityisen vahvana eikä ala kärsinyt kovin koronastakaan. Kaupan kehitykseen jatkossa voi vaikuttaa vahvojen verkkokauppatojien puute.

Palvelualojen liikevaihto on toipunut koronaromahduksesta ja ylittää Keski-Suomessa jo koronaa edeltäneenkin tason. Koko maassa palvelualojen pudotus oli Keski-Suomea rajumpi. Palvelusektorin sisällä erot ovat merkittäviä: samalla kun

osaamisintensiivisissä liike-elämän palveluissa (KIBS) kasvu ylittää jo koronaa edeltäneen tason, kriisi on koskettanut erityisesti tapahtuma-alaa ja majoitus- ja ravitsemustoimintaa. Yksityisissä palveluissa osa toimialoista kärsi koronan vaikutuksesta lomautuksista. Jyväskylä on normaalista vilkas kansainvälisten kongressien tapahtumapaikka ja matkailu on mm. Jämsän seudulla merkittävää. Investointeja on tehty ja halukkuutta siihen on samalla, kun digitalisaatiota viedään eteenpäin. Keski-Suomessa matkailu oli viime vuonna vilkasta erityisesti kotimaan matkailun ansiosta. Jatkossa haasteena on saada ylläpidettyä kotimaisten matkailijoiden määrä koronavuoden tasolla. Ukrainan kriisin johdosta on heikkoja signaaleja ulkomaalaisten matkojen perumisesta kesälle. Kuinka turvallisena Suomi koetaan jatkossa geopolittisen sijaintinsa vuoksi, merkitsee paljon.

Maaseudun elinvoima ja työllisyys heikkenivät. Tilastokeskuksen mukaan Keski-Suomen maatalojen keskimääräinen tulos vuonna 2019 oli koko maahan verrattuna heikoimpien joukossa. Maataloudessa epävarmuus tulevaisuudesta, ilmastovaatimukset, kannattavuuskriisi ja samanaikainen yrittäjien ikääntyminen ovat johtaneet tilojen lopettamiseen. Kuudessa vuodessa 2015–2021 on lakkauttanut 260 tilaa, mikä tarkoittaa yli 40 tilan/yrityksen lakkautusta vuodessa. Lypsy- ja nautakarjarakentamisinvestointien määrä putosi viime vuonna puoleen aikaisemmasta. Erityisenä haasteena on lannoitteiden, polttoaineen ja maa-

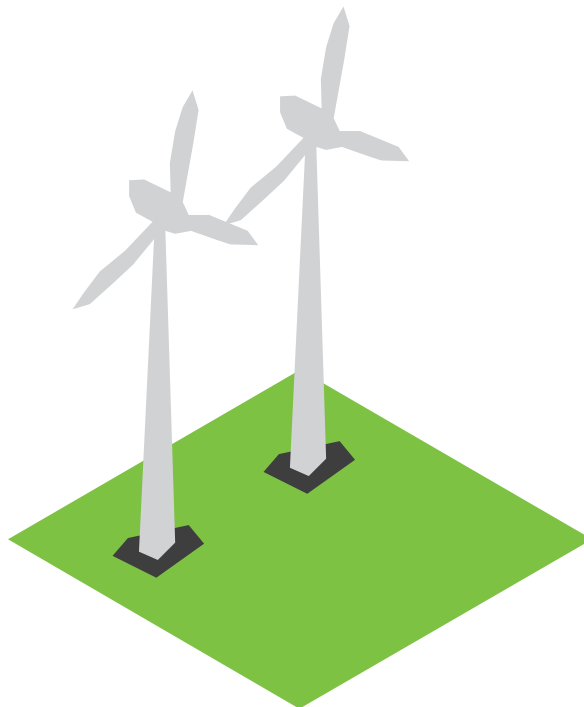
taloudessa tarvittavien väliisten tuotteiden hintojen nousu. Lannoitteiden saatavuus on iso haaste, mikä näkyy syksyllä heikentyneessä sadossa ja alentaa tilojen kannattavuutta jatkossa. Nämä tekivät yhdessä pitkään alhaisina pysyneiden tuottajahintojen kanssa näkyvät tilojen heikossa kannattavuudessa ja vaikuttavat maatalouden investointeihin, nuorten ammatin valintaan ja johtavat tilojen lakkauttamiseen. Huoltovarmuuden kannalta olisi tärkeää pitää vähänkin viljelyskelpoiset maat viljelykunnossa ja huolehtia siitä, että ruoantuotantoon riittää osaavia tekijöitä. Ilmastonmuutoksen myötä maatalousmaan merkitys kasvaa, jolloin on myös huolehdittava peltoinfran säilymisestä kansallisessa omistuksessa.

Energia-alalla Keski-Suomi on Suomen 5. suurin maakunta vertailtaessa tuulivoimahankkeiden lukumäärää. Erityisesti pohjoisessa Keski-Suomessa on eri vaiheissa useita tuulipuistoja. Näiden vaikutukset näkyvät kuntataloudessa lähitulevaisuudessa. Turvetuotanto on oheistoimintoinen työllistänyt yli 300 henkilöä. Keski-Suomessa turvetuotannossa yrityksiä on ollut 40 sekä lukuisia sivutoimisia yrityksiä. Turvetuotannon alasajon myötä romutuspalkkiohakemuksia Keski-Suomesta on 40. Vaikutukset näkyvät logistiikassa,

kone- ja laitevalmistuksessa, huollossa ja metsätaloudessa. Liikevaihto on laskenut. Ukrainan kriisin myötä muuttuneen energiatilanteen vuoksi toiminnan jatkaminen edellyttäisi varmuutta pidemmälle tulevaisuuteen.

Ukrainan kriisin johdosta Keski-Suomessa useampi yritys on vetäytynyt Venäjältä, ja EU:n Venäjälle asettamat pakotteet vaikuttavat yritysten toimintaan. Vientiä harjoittavista pk-yrityksistä Venäjälle vientiä harjoittavien osuus on Keski-Suomessa 25 %. Alihankinnat vaikeutuvat Ukrainasta. Ukrainan kriisistä aiheutuvat välilliset vaikutukset ovat suuremmat kuin välittömät, ja vaikutukset näkyvät tuonnissa enemmän kuin viennissä.

Globaalit toimintaympäristön haasteet tuovat varovaisuutta yritysten kehittämistoimiin ja investointeihin, minkä arvioidaan vaikuttavan erityisesti kansainvälistymishankkeiden käynnistämiseen. EU-rahoituskauden vaihtuminen ja yritysrahoituksen myöntövaltuuksien lasku tulee todennäköisesti laskemaan myönteisten rahoituspäätösten määrää. Investointihankkeiden osalta erityisesti aluetukitasojen nousun toivotaan aktivoivan investointeja niihin kohdistuvilla alueilla.

TYÖMARKKINOIDEN NÄKYMÄT SEKÄ UKRAINAN KRIISIN MAHDOLLISET VAIKUTUKSET

Keski-Suomen työttömyysaste kehittyi myönteisesti vuodesta 2016 alkaen. Koronapandemia käänsi tilanteen ja enimmillään lomautettuja oli lähes 7000. Tämän vuoden helmikuun lopussa tuo ennätysluku oli laskenut noin 1 400 lomautettuun.

Työttömien työnhakijoiden määrä lähti laskuun huhtikuusta 2021 alkaen, tosin työttömyysaste oli helmikuussa 2022 edelleen korkeammalla tasolla kuin kaksi vuotta aiemmin. Maakuntien vertailussa Keski-Suomen työttömyysaste oli helmikuussa toiseksi huonoin (12,3 %). Keski-Suomen 22 kunnasta kuuden työttömyysaste on alle 10 %, mutta toisaalta kuuden kunnan osalta työttömyysaste on helmikuussa 2022 yli 13 %. Suurten kaupunkien vertailussa alueen keskuskaupunki Jyväskylän työttömyysaste oli helmikuussa toiseksi korkein (13,1 %). Ukrainan kriisin vaikutukset tulevat näkymään työllisyyteen vasta myöhemmin tänä vuonna, mutta skenaariot Keski-Suomen kohdalla eivät todennäköisesti tule olemaan aivan pahimmasta päästä. Vaikutusten arviointi on haastavaa ja osalla alueen yrityksistä Ukrainan sodalla tulee olemaan negatiivisia vaikutuksia myös työvoiman tarpeisiin.

Syksyllä 2020 esitetyt arviot Jämsän Kaipolan tehtaan lakkauttamisen vaikutuksista olivat todella synkkiä, mutta pahimmat ennusteet jäivät toteutumatta. Paperitehtaan lakkauttamisen vaikutus Jämsän seutukunnan työttömyysasteeseen tämän vuoden tammikuun lukujen perusteella on ollut noin 1,5 %. Paperitehtaan syksyn 2020 noin 450 työntekijästä työttömänä on tätä kirjoitettaessa 114. Määrän voidaan olettaa kesää kohti mentäessä vielä laskevan. Odotettua pienempien kielteisten vaikutusten takana on ollut mm. onnistunut yhteistyö Jämsän kaupungin, Keski-Suomen TE-toimiston, Keski-Suomen ELY-keskuksen, Keski-Suomen Liiton, koulutuskuntayhtymä Gradian ja alueen yritysten välillä.

Nuorisotyöttömyys Keski-Suomessa on 4,4 % korkeampi kuin maassa keskimäärin. Alle 25-vuotiaiden osuus kaikista työttömistä on 13,2 %. Kokonaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys kääntyivät laskuun viime vuoden keväällä, mutta pitkäaikaistyöttömyys jatkoi kasvuaan. Keski-Suomessa pitkäaikaistyöttömiä kaikista työttömistä

työnhakijoista oli helmikuussa 39,2 % ja koko maassa 39,1 %. Ulkomaalaisia työnhakijoita oli tämän vuoden helmikuussa 8 % enemmän kuin kaksi vuotta sitten.

Keski-Suomen TE-toimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut vuoden 2015 alusta alkaen ja on koronavuotta 2020 lukuun ottamatta jatkanut kasvuaan. Työvoiman kysynnän vahvistuminen on aiheuttanut Keski-Suomeen rekrytointiongelmia aina työvoimapolaksi saakka. Työnantajajärjestöjen edustajien mukaan yritykset ovat kokeneet työvoimapulaa lähes kaikilla toimialoilla erityisesti Jyväskylän seudulla. Eniten työvoimapulaa on pohjoisessa Keski-Suomessa metalli-, rakennustuote- ja puutavaraiteollisuudessa, eteläisessä-lounaisessa Keski-Suomessa metalli- ja maanrakennusalalla sekä Jyväskylän seudulla ICT-alan ja myynnin ammattilaisista. Jyväskylässä valmistuu poikkeuksellisen paljon ICT-alan osaajia, mikä on vauhdittanut alan yritysten sijoittumista alueelle. Lisäksi koko Keski-Suomessa on merkittäviä rekrytointihaasteita sosiaali- ja terveydenhuoltoalan sekä siivousalan työntekijöistä. Uutena rekrytointihaasteena on esiin noussut majointus-, ravintola- ja catering-ala. Koronapandemian vuoksi alan työntekijöitä lomautettiin runsaasti, mikä johti alan työntekijöiden uudelleen kouluttautumiseen ja hakeutumiseen muille toimialoille. Keski-Suomen työmarkkinoiden toimivuuden kannalta on valitettavaa, että alueella on yhtä aikaa korkea työttömyys ja merkittävä työvoimapula.

Ongelmaa on ratkottu muun muassa yritysten ja ELY-keskuksen rahoittamalla sekä TE-toimiston kanssa yhteistyössä järjestettävillä yhteishankintakoulutuksilla, joiden kysyntä on kasvanut merkittävästi lähes koko Keski-Suomessa. Osassa näistä on hakijapula, ja osa on jopa jouduttu perumaan.

Lähivuosina tuulivoimateollisuudelta tulee merkittävästi kohdistumaan työvoiman kysyntää Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan alueelle. Varsinkin rakennustuoteteollisuutta tuulivoimalapuistot tulevat työllistämään merkittävässä määrin lähivuosina. Rakennustuoteteollisuuden lisäksi tuulivoimapuistojen rakentamisen aikainen työvoiman kysyntä tulee kohdistumaan myös metalliteollisuuteen sekä palvelualoihin, erityisesti majoitus- ja ravitsemus palveluihin.

KOOSTE UKRAINAN KRIISIN VAIKUTUKSISTA

- Uhkakuvat maatalouden toimialan osalta ovat suuret, kun tuottajien määrä vähenee. Kannattavuuskriisi, ilmastovaatimukset ja yrittäjien ikääntyminen ovat johtaneet tilojen lopettamiseen. Polttoaineiden ja lannoitteiden kohonneet hinnat vahvistavat kielteistä kehitystä. Heikko kannattavuus vaikuttaa maatalouden investointeihin ja nuorten ammatin valintaan. Tärkeää olisi saada nyt kannattavuutta pohtivat jatkamaan tilanhoitoa.
- Kausityövoiman saaminen tiloille haaste - mikä tilanne tulee olemaan tänä satokautena?
- Kotimaisen viljan hinta on nousussa. Elintarvikealan tuotantokustannukset ovat kertautuneet jakelukustannusten ja energian hinnan nousun kautta. Ruokaöljyjen saantivaikkeudet näkyvät korvaavien tuotteiden kohoissa hinnoissa. Pakkausmateriaalien saatavuus on ongelma.
- Energiantuotannon raaka-aineen saatavuudessa vaje. Kotimaisen energiapuun ja kuitupuun tarve lisääntyy, mikä tuo alueen puunkorjuuketjuille lisää töitä ja metsänomistajille tuloja. Kuitupuun kantohinnat saattavat nousta. Keski-Suomessa on hyvät logistiset yhteydet, tuotantotiloja, koneita ja osaamista käsitellä suuria määriä puuraaka-ainetta.
- Turvealan yrittäjät ovat romuttaneet kalustoa eikä ympäristölupia ole haettu jatkoon. Äkillisesti muuttuneessa tilanteessa yrittäjät eivät uskalla investoida, ellei energia-, kasvu- ja kuiviketurpeen huoltovarmuuden turvaamiseksi tehdä kauaskantoisia päätöksiä. JTF-rahoituksen hyödyntäminen muuttuneessa tilanteessa?
- Sähkön ja energian hinnannousulla on suuri vaikutus yrityksiin ja välillisesti asumiskustannuksiin.
- Öljystä irtaantuminen haastaa kehittämään hajautettua bioenergian tuotantoa. Nykyisillä säännöksillä biokaasulaitosten investoinnit koetaan maaseudulla kannattamattomina.
- Kyberturvallisuuden ja biotalouden merkitys kasvaa. Näissä Keski-Suomessa vahvaa osaamista.
- Yritykset Keski-Suomessa vetäytyneet Venäjältä. Vienti vähentynyt Venäjälle, uusien vientimarkkinoiden vaikutukset liikevaihtoon. Vaikutukset näkyvät alihankintaverkostoissa.
- Erityisesti puu- ja rakennustuoteteollisuudessa suurta epävarmuutta: odotettavissa on lomaustarpeita sekä kasvava tarve uusien vientimarkkinoiden löytämiselle.
- Kuljetusala konkurssialttein. Polttoaineen hinnan nousun vaikutukset ovat laajat eri toimialoille.
- Valmistavassa metalliteollisuudessa ja kunnossapitoyrityksissä raaka-aineiden ja osien saatavuus vaikeutunut, hintojen raju nousu ja toimitusajat venyneet. Tilaustuotteiden toimitusajat epävarmat, kun raaka-aineita ei ole saatavilla. Tilauskanta on joissain tapauksissa romahtanut, kun asiakasyritysten investointiuskallus puuttuu. Merkittäviinkin luotto-tappioihin on varauduttava.
- Rakennusosalalla teräksen ja lasin saatavuusongelmien vaikutukset ovat merkittäviä. Urakkalaskennassa on epävarmuustekijöitä, mikä heijastuu hintoihin. Uusien kohteiden aloittaminen voi hidastua, jopa lykkääntyä. Korjausrakentamisessa epävarmuus hidastaa urakoiden aloittamista. Tämä voi ennakoita rakentamisessa patoutunutta kysyntää, kun tilanne rauhoittuu.
- Matkailussa heikkoja signaaleja perutuista matkoista kesälle. Vaikutukset kansainvälisten opiskelijoiden ja työntekijöiden halukkuuteen tulla Suomeen? Matkailu voi hyötyä kotimaan matkailun suosioista, jos suomalaiset eivät globaalissa epävarmuudessa suuntaa lomiaan ulkomaille.
- Varautuminen tuo uusia työpaikkoja puolustusosalalle Keski-Suomeen.
- Kustannuspaineet ovat kovia eikä koko tuotantokustannusten nousua ole helppo siirtää eteenpäin. Venäjän viennin tilalle korvaavien markkinoiden hankkiminen voi johtaa alempiin hintoihin ja heikentää osaltaan kannattavuutta.
- Pankkien toimintaan ja maksujärjestelmiin kohdistuneet pakotteet ja yritysten saatavien kotiuttaminen. Maailmankaupan häiriöiden vaikutus vientiin näkyy viiveellä. Talouden epävarmuus heijastuu investointilainojen myöntämisessä, mikä voi näkyä mm. rakentamisessa.
- Maakuvan Venäjän naapurina vaikutukset kansainvälisiin investointeihin.
- Tavoite saada ukrainalaiset pakolaiset sijoittamaan työelämäänsä. Koulutustausta hyvä mutta kielitaito ennakoitua heikompi, erityisesti englannin kielen osaamattomuus. Hoi-

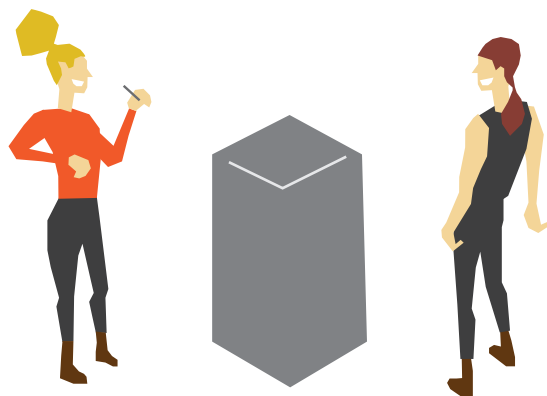
va-alan koulutukselliset osaamisvaatimukset voivat olla este työllistymiselle. Oppisopimus-koulutuksen tarve lisääntyy.

- Ukrainalaisten pakolaisten tuoman palvelukuorman lisääntyminen kunnissa (lasten määrä iso), mm. päivähoito, varhaiskasvatus ja koulutus, terveydenhuolto ja kielihaasteet.
- Monipaikkaisuuden trendi voi edelleen vahvistua, kun halutaan vaihtoehtoisia

sijainteja kaupunkien lisäksi ääritilanteita varten.

- Pakotteiden pitkittyessä jonkinlainen taantuma lienee käsillä yrityksissä. Sodan kesto kriittinen tekijä. Tulevaisuus on sumea, sillä vaikutukset ovat välittömiä ja välillisiä, alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä, tapahtuvat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ja niillä on kerrannais- ja yhteisvaikutuksia eri toimialoilla.

LISÄTIETOJA

Päivi Hamarus
Johtava asiantuntija
Keski-Suomen ELY-keskus
+358 0295 024 657
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

KESKI-SUOMEN
ALUEELLISET
KEHITYSNÄKYMÄT

1|2022

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus